

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2022/61

Karar Sayısı : 2022/101

Karar Tarihi : 8/9/2022

R.G. Tarih - Sayı : 6/10/2022 - 31975

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Küçükçekmece 5. Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun;

A. 28. maddesinin birinci fıkrasının 23/7/2010 tarihli ve 6009 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle değiştirilen (a) bendinin,

B. 32. maddesinin birinci cümlesinin,

“*davalısı harçtan muaf olan davalar*” yönünden Anayasa'nın 2., 5., 35. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Kamulaştırmасız el atma nedeniyle açılan tazminat davasında itiraz konusu kuralların “*davalısı harçtan muaf olan davalar*” yönünden Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı;

1. 28. maddesi şöyledir:

“*Nispi harclarda ödeme zamanı:*

Madde 28 – (1) sayılı tarifede yazılı nispi harçlar aşağıdaki zamanlarda ödenir.:

a) (*Değişik: 23/7/2010-6009/18 md.*) **Karar ve ilam harcı,**

Karar ve ilam harçlarının dörtte biri peşin, geri kalanı kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenir. Şu kadar ki, ölüm ve cismani zarar sebebiyle açılan maddi ve manevi tazminat davalarında peşin alınan harcın oranı yirmide bir olarak uygulanır. Bakiye karar ve ilam harcının ödenmemiş olması, hükmün tebliğe çıkarılmasına, takibe konulmasına ve kanun yollarına başvurulmasına engel teşkil etmez.

b) *İcra Tahsil Harcı,*

İcra takiplerinde Tahsil Harcı alacağın ödenmesi sırasında, ödeme yapılmayan hallerde harç alacağının doğması tarihinden itibaren 15 gün içinde ödenir.

Harç alacağı icranın yerine getirilmesiyle doğar.

Konunun değeri üzerinden alınacak İflas Harçlarında da bu bent hükümleri uygulanır.

c) *Depozito, defter tutma ve miras işlerine ait harclar,*

(1) Sayılı tarifenin (D) bölümünde yazılı depozito defter tutma ve miras işlerine ait harclar işin sonundan itibaren 15 gün içinde ödenir.”

2. 32. maddesi şöyledir:

“*Harcı ödenmiyen işlemler:*

Madde 32 – Yargı işlemlerinden alınacak harclar ödenmedikçe mütaakıp işlemler yapılmaz. Ancak ilgisi tarafından ödenmiyen harcları diğer taraf öderse işleme devam olunmakla beraber bu para muhakeme neticesinde ayrıca bir isteğe hacet kalmaksızın hükümde nazara alınır.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR’ın katılımlarıyla 12/5/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

2. Anayasa’nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa’ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

3. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme 492 sayılı Kanun’un 28. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile 32. maddesinin birinci cümlesinin “*davalısı harçtan muaf olan davalar*” yönünden iptallerini talep etmiştir.

4. Anılan Kanun’un 28. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin ikinci cümlesi ölüm ve cismani zarar sebebiyle açılan maddi ve manevi tazminat davalarında peşin alınacak karar ve ilam harcının oranını düzenlemektedir. Bakılan davanın konusu ise kamulaştırmasız el atma nedenine dayanan tazminat talebine ilişkindir. Bu itibarla anılan cümlenin bakılan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

5. Öte yandan anılan bendin üçüncü cümlesinde bakiye karar ve ilam harcının ödenmemiş olmasının hükmün tebliğe çıkarılmasına, takibe konulmasına ve kanun yollarına başvurulmasına engel teşkil etmeyeceği hükme bağlanmıştır. Bakılan davada bakiye karar ve ilam harcının ödenmemesinden kaynaklanan ve çözülmesi gereken bir hukuki sorun mevcut değildir. Yargıtay tarafından verilen bozma kararına uyulmasına karar verdikten sonra itiraz yoluna başvuran Mahkemenin bakmakta olduğu davada, bakiye karar ve ilam harcının ödenmemesinin hangi işlemlerin yapılmasına engel olmadığını düzenleyen anılan cümlenin de uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

6. Açıklanan nedenlerle 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu’nun;

A. 28. maddesinin birinci fıkrasının 23/7/2010 tarihli ve 6009 sayılı Kanun’un 18. maddesiyle değiştirilen (a) bendinin;

1. İkinci ve üçüncü cümlelerinin “*davalısı harçtan muaf olan davalar*” yönünden itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu cümlelere ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2. Birinci cümlesinin “*davalısı harçtan muaf olan davalar*” yönünden esasının incelenmesine,

B. 32. maddesinin birinci cümlesinin “*davalısı harçtan muaf olan davalar*” yönünden esasının incelenmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

7. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Onur MERCAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Sınırlama Sorunu

8. Kanun’un 28. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin itiraz konusu birinci cümlesi uyarınca nispi karar ve ilam harcına tabi davalarda davanın konusundan bağımsız olarak anılan harcın dörtte birinin peşin, geri kalanının kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenmesi gerekmektedir.

9. Kanun’un 32. maddesinin itiraz konusu birinci cümlesine göre de davanın konusundan bağımsız olarak yargı işlemlerinden alınacak harçlar ödenmedikçe müteakip işlemlerin yapılması mümkün değildir.

10. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme anılan kuralların “*davalısı harçtan muaf davalar yönünden*” iptalini talep etmiştir. Bununla birlikte kurallar bakılmakta olan kamulaştırmaz el atma nedeniyle açılan tazminat davasında uygulanacaktır. Bu itibarla 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu’nun 28. maddesinin birinci fıkrasının 23/7/2010 tarihli ve 6009 sayılı Kanun’un 18. maddesiyle değiştirilen (a) bendinin birinci cümlesi ile 32. maddesinin birinci cümlesinin “*davalısı harçtan muaf olan kamulaştırmaz el atma nedeniyle açılan tazminat davaları*” yönünden esasının incelenmesi gerekir.

Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamıştır.

B. Anlam ve Kapsam

11. 492 sayılı Kanun’un gerekçesinde harç, fertlerin özel menfaatlerine ilişkin olarak kamu kurumları ve hizmetlerinden faydalanmaları karşılığında yaptıkları ödemeler olarak tanımlanmış, 2. maddesinin birinci fıkrasında ise yargı işlemlerinden bu Kanun’a bağlı (1) sayılı tarifede yazılı olanların yargı harçlarına tabi olduğu hükme bağlanmıştır.

12. Anılan tarifenin “(A) Mahkeme Harçları.” başlıklı bölümünün “III – Karar ve ilam harcı.” başlıklı kısmının (1) numaralı fıkrasında nispi karar ve ilam harcının oranları düzenlenmiştir. Söz konusu fıkranın (a) bendinde konusu belli bir değerle ilgili bulunan davalarda esas hakkında karar verilmesi hâlinde hüküm altına alınan anlaşmazlık konusu değer üzerinden binde 68,31 oranında karar ve ilam harcının alınacağı öngörülmüştür. Anılan kısmın (2) numaralı

fıkrasının (a) bendinde ise davanın reddine karar verilmesi durumunda maktu karar ve ilam harcının alınacağı hükme bağlanmıştır.

13. Diğer yandan söz konusu Kanun'un 31. maddesinde peşin alınan karar ve ilam harcının işin bitiminde ödenmesi gerekenden fazla olduğu anlaşılırsa fazlalığın istek üzerine geri verileceği belirtilmiştir.

14. Kanun'un 28. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin itiraz konusu birinci cümlesinde nispi karar ve ilam harcının dörtte birinin peşin, geri kalanın ise kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenmesi gerektiği belirtilmiş, "Mükellef" başlıklı 11. maddesinde ise genel olarak yargı harçlarını davayı açan veya harca konu olan işlemin yapılmasını isteyen kişilerin ödemekle yükümlü oldukları hükme bağlanmıştır. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 120. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da davacının yargılama harçlarını dava açarken mahkeme veznesine yatırmak zorunda olduğu ifade edilmiştir.

15. Kanun'un 32. maddesinin itiraz konusu birinci cümlesi uyarınca yargı harçları ödenmedikçe müteakip işlemlerin yapılması mümkün değildir.

16. Kanun'un 13. maddesinde harçtan istisna tutulan işlemler sayılmıştır. Söz konusu maddenin (j) bendinde genel bütçeye dâhil idarelerin bu Kanun'un (1) ve (3) sayılı tarifelerine giren bütün işlemlerinin harçtan istisna olduğu hükme bağlanmış, ayrıca belirtilen işlemlerin hesaplanacak harçlarının genel bütçeye dâhil idarelerin haklılığı oranında karşı taraftan tahsiline ilgili merci tarafından karar verileceği belirtilmiştir.

17. Yine Kanun'un 123. maddesinin birinci fıkrasında özel kanunlarla harçtan muaf tutulan kişilerle istisna edilen işlemlerden de harç alınmayacağı belirtilmiştir.

18. Taşınmazlarına idare tarafından kamulaştırmasız el atılan kişilerin başvurabildikleri hukuki yollardan biri idare aleyhine tazminat davası açmaktır. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davalarının konusu belli bir değerle ilgilidir. Bu itibarla anılan davalar kural olarak nispi karar ve ilam harcına tabidir.

19. Nispi karar ve ilam harcına tabi davalarda davalının harçtan muaf olması davacının nispi karar ve ilam harcı ödeme yükümlülüğünü ortadan kaldıran bir neden olarak öngörülmemiştir. Bu itibarla davalısı harçtan muaf olan kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davalarında nispi karar ve ilam harcı alınmadan müteakip yargısal işlemlere devam edilebilmesi kural olarak mümkün değildir.

C. İtirazın Gerekçesi

20. Başvuru kararında özetle; belirsiz alacak davasında talep miktarı belirli hâle geldiğinde talebini artıran davacının gerekli harcı mahkeme veznesine yatırması gerektiği, davalısı harçtan muaf olan davalarda karar kesinleştiğinde davacının yatırdığı harcın kendisine iade edildiği, her durumda iade edilecek olan harcın davacıdan alınmasının adil olmadığı, davanın reddi hâlinde dahi davacıdan maktu harç alındığı, davalısı harçtan muaf olan davalarda davacıdan peşin olarak nispi harç alınmasının bir faydasının olmadığı gibi kamu düzenini ilgilendiren bir yönünün de bulunmadığı, iade edilecek olan harcın davacıdan alınmasının hak arama özgürlüğüne açıkça aykırı olduğu, alınan harcın aynı tutarda iade edilmesi ve davaların sonuçlanmasının uzun zaman alması sebebiyle mülkiyet hakkının da ihlal edildiği belirtilerek itiraz konusu kuralların "*davalısı harçtan muaf olan davalar*" yönünden Anayasa'nın 2., 5., 35. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ç. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

21. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar ilgileri nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

22. Anayasa'nın 35. maddesinde "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./ Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./ Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.*" denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Mülkiyet hakkı ekonomik değer ifade eden ve değeri parayla ölçülebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır. Mülkiyet hakkı; kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, semerelerinden yararlanma ve tasarruf etme imkânı veren bir haktır. Bu bağlamda malikin mülkünü kullanma, semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin kısıtlanması veya mülkünden yoksun bırakılması mülkiyet hakkına sınırlama teşkil eder (AYM, E.2021/128, K.2022/68, 1/6/2022, § § 17, 18).

23. İtiraz konusu kurallarla nispi karar ve ilam harcının dörtte birinin peşin, geri kalanının kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde ödeneceği ve yargı işlemlerinden alınacak harçlar ödenmedikçe müteakip işlemlerin yapılamayacağı öngörülmüştür. Kurallar, davalısı harçtan muaf olan kamulaştırmatsız el atma nedeniyle açılan tazminat davaları yönünden incelenmiştir.

24. Kamulaştırmatsız el atma nedeniyle açılan tazminat davalarının konusunun belli bir değerle ilgili bulunması nedeniyle anılan davalarda kural olarak davacının nispi karar ve ilam harcı ödemesi gerekmektedir. Davalının harçtan muaf olması da davacının nispi karar ve ilam harcı ödeme yükümlülüğünü ortadan kaldıran bir neden olarak öngörülmemiştir.

25. Kanun'a bağlı (1) sayılı tarifenin "*(A) Mahkeme Harçları:*" başlıklı bölümünün "*III – Karar ve ilam harcı:*" başlıklı kısmının (2) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca davanın reddine karar verilmesi durumunda maktu karar ve ilam harcı alınması gerekmektedir. Diğer yandan Kanun'un 11. maddesinde genel olarak yargı harçlarını davayı açan veya harca konu olan işlemin yapılmasını isteyen kişilerin ödemekle yükümlü oldukları belirtilmiş ise de 6100 sayılı Kanun'un "*Yargılama giderlerinin kapsamı*" kenar başlıklı 323. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde karar ve ilam harçları yargılama giderleri arasında sayılmış, "*Yargılama giderlerinden sorumluluk*" kenar başlıklı 326. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise kanunda yazılı hâller dışında, yargılama giderlerinin aleyhine hüküm verilen taraftan alınmasına karar verileceği hükme bağlanmıştır.

26. Buna göre kamulaştırmatsız el atma nedeniyle açılan tazminat davaları kural olarak nispi karar ve ilam harcına tabi olmakla birlikte davanın reddine karar verilmesi hâlinde davacı maktu karar ve ilam harcından sorumlu olmaktadır. Anılan davaların kısmen veya tamamen kabulüne karar verilmesi durumunda ise davacı ödediği nispi karar ve ilam harcının tamamını geri alabilmektedir. Bununla birlikte dava sonuçlanana kadar davacı nispi karar ve ilam harcı olarak ödediği tutardan mahrum kalmış olmaktadır. Bu itibarla kuralların mülkiyet hakkını sınırladığı sonucuna ulaşılmıştır.

27. Anayasa'nın 13. maddesinde "*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.*" denilmektedir. Buna göre mülkiyet hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun olması ve Anayasa'nın sözüyle çelişmemesi gerekir.

28. Bu kapsamda mülkiyet hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

29. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde, kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

30. 492 sayılı Kanun'a bağlı (1) sayılı tarifenin "(A) Mahkeme Harçları:" başlıklı bölümünün "III – Karar ve ilam harcı:" başlıklı kısmının (1) numaralı fıkrasında hangi davalarda hangi oranda nispi karar ve ilam harcı alınacağı belirlenmiştir. Kanun'un 28. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin birinci cümlesinde nispi karar ve ilam harcının dörtte birinin peşin, geri kalanının ise kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde ödeneceği, 32. maddesinin itiraz konusu birinci cümlesinde ise yargı işlemlerinden alınacak harçlar ödenmedikçe müteakip işlemlerin yapılamayacağı öngörülmüştür. Buna göre hangi oranda alınacağı belirli olan nispi karar ve ilam harcının ödenme zamanı ve ödenmemesi hâlinde doğacak hukuki sonuç da açık, net, anlaşılabilir, uygulanabilir ve nesnel şekilde düzenlenmiştir. Bu itibarla kuralların kanunilik şartını taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

31. Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrasında mülkiyet hakkının kamu yararı amacıyla sınırlanabileceği belirtilmiştir. Buna göre kurallarla mülkiyet hakkına getirilen sınırlamanın kamu yararı dışında bir amaca yönelik olmaması gerekir.

32. Anayasa'nın 141. maddesinin dördüncü fıkrasında "*Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.*" denilmektedir. Yargı mercilerinin makul olmayan bir iş yükü ile karşı karşıya kalmaları hâlinde anılan görevi yerine getirmeleri güçleşebilecektir. Bu itibarla kanun koyucu yargı mercilerinin gereksiz bir iş yükü ile karşılaşmasını engelleyecek nitelikte kurallar öngörebilir.

33. Karar ve ilam harcı yargı mercilerine gereksiz talepler yöneltilmesinin engellenmesi işlevine sahiptir. Bu harcın ödenme zamanını düzenleyen ve ödenmemesi durumunda müteakip işlemlerin yapılamayacağını öngören kurallar yargı mercilerinin gereksiz iş yükü altında bırakılmasını engelleme amacını taşımaktadır.

34. Yargı mercilerinin gereksiz bir iş yüküyle karşılaşmaması ve bu sayede önlerine gelen uyuşmazlıkları mümkün olan en kısa sürede çözebilmelerinde kamusal bir fayda bulunduğu açıktır. Bu itibarla kurallarla mülkiyet hakkına getirilen sınırlamanın kamu yararı dışında bir amaca yönelik olduğu söylenemez. Bununla birlikte kuralların kamu yararına yönelik olması yanında Anayasa'nın sözüne uygun olması da gerekir.

35. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan *Anayasa'nın sözü* deyiimi Anayasa'nın metnini yani lafzını ifade etmektedir. Temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamaların Anayasa'nın sözüne uygun olması şartı özellikle Anayasa'nın çeşitli maddeleriyle getirilen *ek güvenceler* söz konusu olduğunda önem taşımaktadır. Anayasa, çoğu durumda bir hak veya özgürlüğü yalnızca tanımakla yetinmeyerek onun kullanılmasını güvence altına almak için bazı yönlerini ayrıca vurgulayarak veya bazı yönlerine belli bir önem atfederek koruma altına alır. Anayasa koyucunun bir hakkı tanımının yanında o hakkın norm alanına giren bir boyutunu ayrıca ve özel olarak ifade etmesi,

buna ilişkin ek bir güvence getirmesi de mümkün olabilmektedir (*Kadri Enis Berberoğlu* (2) [GK], B. No: 2018/30030, 17/9/2020, § 69).

36. Anayasa'nın 46. maddesinde “*Devlet ve kamu tüzel kişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir./ Kamulaştırma bedeli ile kesin hükme bağlanan artırım bedeli nakden ve peşin olarak ödenir. Ancak, tarım reformunun uygulanması, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskân projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla kamulaştırılan toprakların bedellerinin ödenme şekli kanunla gösterilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngörebileceği bu hallerde, taksitlendirme süresi beş yılı aşamaz; bu takdirde taksitler eşit olarak ödenir./ Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya işleten küçük çiftçiye ait olanlarının bedeli, her halde peşin ödenir./ İkinci fıkrada öngörülen taksitlendirmelerde ve herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz uygulanır.*” denilmektedir.

37. Anayasa koyucu kamulaştırmanın doğurduğu sonuçları dikkate alarak Anayasa'nın 46. maddesinde öngördüğü hükümlerle taşınmazı kamulaştırılacak kişilere mülkiyet hakkı yönünden ek güvenceler tanımıştır. Bu itibarla özel mülkiyete konu bir taşınmaza idarenin tek yanlı iradesi ile müdahale edilebilmesi ancak Anayasa'nın 46. maddesinde öngörülen güvencelere uyulması şartıyla mümkündür (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2019/89, K.2021/10, 4/2/2021, § 92; AYM, E.2021/127, K.2022/85, 30/6/2022, § 51).

38. Bu bağlamda özel mülkiyete konu bir taşınmaz ancak kamu yararının gerekli kıldığı hâllerde kanunla gösterilen esas ve usullere göre kamulaştırılabilir. Ayrıca kamulaştırma gerçek karşılığın ödenmesi şartına bağlıdır. Gerçek karşılığın kural olarak peşin ödenmesi, taksitle ödenecek veya herhangi bir şekilde ödenmemiş kamulaştırma bedellerine ise kamu alacakları için öngörülen en yüksek faizin uygulanması gerekmektedir. Diğer yandan kamulaştırma kamu yararının gerekli kıldığı hâllerde başvurulabilecek bir yol olduğundan taşınmazı kamulaştırılacak kişinin yargı mercileri önünde kamulaştırmanın kamu yararına yönelik olmadığını ileri sürme imkânı da bulunmaktadır. Bununla birlikte kişilerin mülkiyet hakkına yönelik Anayasa'nın tanıdığı anılan güvencelerden yararlanabilmeleri idarenin Anayasa'ya uygun bir kamulaştırma süreci işletmesine bağlıdır.

39. Kamulaştırmaz el atma nedeniyle açılan tazminat davaları idarenin Anayasa ve kanunla öngörülen kamulaştırma usul ve esaslarına uymaksızın özel mülkiyete konu bir taşınmaza fiilen el atması durumunda gündeme gelmektedir. Anılan davaların açılmasına neden olan kamulaştırmaz el atma, mülkiyet hakkına yönelik Anayasa'ya açıkça aykırı bir müdahale niteliğindedir. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kararlarında da idare tarafından özel mülkiyete konu bir taşınmaza kamulaştırmaz el atılmasının kanuni dayanaktan yoksun ve mülkiyet hakkını ihlal eden bir eylem olduğu kabul edilmektedir (bu yöndeki kararlar arasından bkz. *Celalettin Aşçıoğlu*, B. No:2013/1436, 6/3/2014).

40. Hukuk devletinde idare, anayasa koyucunun özel olarak öngördüğü güvencelere aykırı eylemde bulunmamak konusunda ciddi bir hassasiyet göstermekle yükümlüdür. Özel mülkiyete konu bir taşınmaza idare tarafından fiilen el atılması anayasal bağlamda idareden beklenmeyen, hukuk güvenliğini ortadan kaldıran ve Anayasa ile güvence altına alınmış özel mülkiyet rejimini tehdit eden bir eylemdir. İdarenin Anayasa'ya açıkça aykırı bu eylemine dolaylı da olsa müsamaha gösterilmesi sonucunu doğuracak ve kamulaştırmaz el atma nedeniyle tazminat davası açmak zorunda kalan kişileri daha da dezavantajlı bir konuma getirecek düzenlemeler Anayasa'nın 46. maddesinde öngörülen güvenceleri işlevsiz hâle getirebilecektir.

41. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davaları yoluyla taşınmazına idarenin fiilen el attığı kişilere tazminat ödenebilmesinin yeterli bir güvence niteliğinde olmadığı ve anayasal bağlamda kamulaştırmasız el atmanın kamulaştırmanın yerine ikame edilebilecek bir yol olarak görülemeyeceği açıktır (*Celalettin Aşçıoğlu*, § 57). Bu itibarla idarenin Anayasa’da belirlenen usul ve esasların tümüyle dışına çıkarak taşınmazına fiilen el attığı kişi, taşınmazın bedelini idareden tahsil edebilmek için açmak zorunda kaldığı davada durumunu daha da ağırlaştırıcı yükümlülüklerle karşılaşmamalıdır. Başka bir deyişle idarenin Anayasa’ya açıkça aykırı eyleminin sonuçlarına taşınmazına fiilen el atılan ve anayasal güvenceden yoksun bırakılan kişinin katlanması sonucunu doğuracak nitelikte yükümlülükler öngörülmesi Anayasa’ya aykırılık teşkil edecektir.

42. Anayasa’ya uygun bir kamulaştırma süreci içerisinde kamulaştırmanın kamu yararına yönelik olmadığını yargı mercileri önünde ileri sürme imkânına sahip olan kişiler idarenin taşınmazlarına fiilen el atması durumunda bu imkândan yoksun kalabilmektedir. Ayrıca kamulaştırma bedelinin kural olarak peşin ödenmesi gerekirken idarenin Anayasa’ya açıkça aykırı eylemi kişilerin bu anayasal güvenceden de mahrum kalmalarına yol açabilmektedir.

43. Diğer yandan kamulaştırma bedelinin belirlenmesinin idarenin görevi olması sebebiyle bedel tespiti bağlamında kural olarak taşınmazı kamulaştırılacak kişinin herhangi bir yükümlülük altında bulunduğundan söz edilemez (*Sadettin Ekiz*, B. No:2016/9364, 9/5/2019, § 63). Anayasa’ya uygun bir kamulaştırma sürecinde kamulaştırma bedelinde uyuşmazlık yaşanması durumunda anılan bedelin tespiti talebiyle yargı mercilerine idarenin başvurusu gerekirken taşınmazlarına fiilen el atılmak suretiyle mülkiyet haklarına Anayasa’ya açıkça aykırı şekilde müdahale edilen kişiler dava açmak zorunda bırakılabilmektedir. Başka bir ifadeyle idarenin Anayasa’ya aykırı eylemi dava açma külfetinin yer değiştirmesine yol açmaktadır. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası açmak zorunda kalan kişilerin nispi karar ve ilam harcı ödemekle yükümlü olmaları ise mülkiyet hakkına yönelik müdahaleyi daha da ağırlaştırmaktadır. Bu itibarla kamulaştırma bağlamındaki hakları anayasal güvence altında bulunan kişilerin idarenin taşınmazlarına fiilen el atarak gerçekleştirdiği Anayasa’ya açıkça aykırı eylem nedeniyle sürüklendikleri dezavantajlı konumu Anayasa’nın sözüyle bağdaştırmak mümkün değildir.

44. Kaldı ki Anayasa’ya uygun bir kamulaştırma sürecinde mâlikin taşınmazın gerçek karşılığını elde edebilmek için katlanması gereken bir külfet bulunmamaktadır. Mâlike yüklenecek bir külfet nedeniyle taşınmazın gerçek karşılığı ödenmeden idare adına tescil edilmesi sonucunu doğurabilecek herhangi bir hüküm Anayasa’nın 46. maddesinde öngörülen gerçek karşılığın ödenmesi güvencesi ile bağdaşmayacaktır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Kübra Yıldız ve diğerleri*, B. No:2018/32734, 28/7/2022, § 61). Bu itibarla kuralların Anayasa’nın 46. maddesinde öngörülen gerçek karşılığın ödenmesi koşulu yönünden ayrıca ele alınması gerekmektedir.

45. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davasının kısmen veya tamamen kabulüne karar verilmesi durumunda davacı ödediği nispi karar ve ilam harcının tamamını geri alabilmektedir (§ 26). Bununla birlikte dava sonuçlanana kadar geçecek süre içinde davacının nispi karar ve ilam harcı olarak ödediği tutarın değer kaybına uğrayabileceği açıktır.

46. Nispi karar ve ilam harcının yalnızca dörtte birinin peşin, geri kalanının ise kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde ödeneceğini, ayrıca yargılama giderleri bağlamında karar ve ilam harcının aleyhine hüküm verilen taraftan alınmasına karar verileceğini öngören kanun koyucunun, takdir yetkisini karar ve ilam harcının mülkiyet hakkına yönelik getirdiği sınırlamayı mümkün olduğunca hafifletecek yönde kullandığı söylenebilir. Diğer yandan davacının sunulan adalet hizmeti yoluyla elde ettiği menfaat gözetildiğinde karar ve ilam harcı olarak ödediği tutardan belirli bir süreliğine mahrum kalmasının tek başına Anayasa’ya aykırılık teşkil etmeyeceği de kabul

edilebilir. Ancak dava konusu kuralların kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davaları yönünden ele alındığı ve kamulaştırmasız el atmanın Anayasa’da mülkiyet hakkı bağlamında koruma altına alınan güvenceleri açıkça ihlal eden bir yöntem olduğu gözetildiğinde mâlike söz konusu ihlallerin yanı sıra başka ek külfetler getiren kuralların Anayasa’nın sözüne aykırılık teşkil etmeyeceği söylenemez. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davasının kısmen veya tamamen kabulüne karar verilmesi durumunda davacı ödediği nispi karar ve ilam harcının tamamını geri alabilmekte ise de dava sonuçlanana kadar geçecek süre içinde nispi karar ve ilam harcı olarak ödenen tutarda meydana gelebilecek değer kaybı taşınmazın gerçek karşılığının elde edilememesine de yol açabilmektedir. Söz konusu değer kaybının gerçek karşılığın ödenmesine yönelik anayasal güvenceyi işlevsiz hâle getirmesini engelleyebilecek bir telafi mekanizması da öngörülmemiştir.

47. Bu itibarla Anayasa’nın 46. maddesinde öngörülen güvenceye açıkça aykırı olarak taşınmazına el atılan kişinin durumunu daha da ağırlaştırılan ve bu hususta herhangi bir telafi mekanizması içermeyen kurallar Anayasa’nın sözüne aykırılık teşkil etmektedir.

48. Açıklanan nedenlerle kurallar, “*davalısı harçtan muaf olan kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davaları*” yönünden Anayasa’nın 13. ve 35. maddelerine aykırıdır. İptalleri gerekir.

Yıldız SEFERİNOĞLU ve İrfan FİDAN bu görüşe katılmamışlardır.

Kurallar Anayasa’nın 13. ve 35. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa’nın 2., 5. ve 36. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

49. Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında “*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*” denilmekte, 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete’de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

50. 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu’nun;

A. 28. maddesinin birinci fıkrasının 23/7/2010 tarihli ve 6009 sayılı Kanun’un 18. maddesiyle değiştirilen (a) bendinin birinci cümlesinin,

B. 32. maddesinin birinci cümlesinin,

“*davalısı harçtan muaf olan kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davaları*” yönünden iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükmünün kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. HÜKÜM

2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu’nun;

Esas Sayısı : 2022/61
Karar Sayısı : 2022/101

A. 1. 28. maddesinin birinci fıkrasının 23/7/2010 tarihli ve 6009 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle değiştirilen (a) bendinin birinci cümlesinin,

2. 32. maddesinin birinci cümlesinin,

Esasının “*davalısı harçtan muaf olan kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davaları*” yönünden incelenmesine, Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. 1. 28. maddesinin birinci fıkrasının 23/7/2010 tarihli ve 6009 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle değiştirilen (a) bendinin birinci cümlesinin,

2. 32. maddesinin birinci cümlesinin,

“*davalısı harçtan muaf olan kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davaları*” yönünden Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, Yıldız SEFERİNOĞLU ile İrfan FİDAN'ın karşıoyuları ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükümlerinin, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

8/9/2022 tarihinde karar verildi.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davasına bakmakta olan Mahkeme, 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 28. maddesinin birinci fıkrasının 23/7/2010 tarihli ve 6009 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle değiştirilen (a) bendi ile 32. maddesinin birinci cümlesinin "*davalısı harçtan muaf olan davalar*" yönünden iptalini talep etmiştir. Sayın çoğunluk bakılan davada uygulanacak olan anılan Kanun'un 28. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin birinci cümlesi ile 32. maddesinin birinci cümlesinin "*davalısı harçtan muaf olan kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davaları yönünden*" Anayasa'ya aykırı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

2. Harç, kamu kurum ve kuruluşlarının sunduğu hizmetlerden yararlananlardan, bu yararlanmaları karşılığı alınan bedeldir. Kuşkusuz yargı hizmetleri de, kamu kurumlarının sunduğu en önemli hizmetlerden biridir. Anayasa'da yargı hizmetlerinin ücretsiz olarak verileceğine ve devletin harç alma yetkisi dışında tutulacağına dair hüküm bulunmamaktadır (AYM, E.2011/13, K.2012/45, 22/3/2012).

3. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davalarının konusunun belli bir değerle ilgili olması sebebiyle anılan davalarda davacının nispi karar ve ilam harcı ödemesi gerekmektedir. 492 Kanun'un 28. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin itiraz konusu birinci cümlesinde nispi karar ve ilam harcının dörtte birinin peşin, geri kalanın ise kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenmesi gerektiği belirtilmiştir. Anılan Kanun'un 11. maddesinde genel olarak yargı harçlarını davayı açan veya harca mevzu olan işlemin yapılmasını isteyen kişilerin ödemekle mükellef oldukları belirtmiş olmakla birlikte 6100 sayılı Kanun'un 323. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile 326. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvurma ile karar ve ilam harçları davada aleyhine karar verilen taraftan alınacaktır.

4. 492 sayılı Kanun'un 32. maddesinin itiraz konusu birinci cümlesine göre ise yargı harçları ödenmedikçe müteakip işlemlerin yapılması mümkün değildir.

5. Davalısı harçtan muaf olan kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davalarında davacıdan nispi karar ve ilam harcı alınmadan davanın görülebilmesi mümkün olmadığından kurallar mülkiyet hakkını sınırlamaktadır.

6. Karar ve ilam harcı yargı mercilerine gereksiz talepler yöneltilmesinin engellenmesi işlevini görmektedir. Bu harcın ödenme zamanını ve ödenmemesi durumunda müteakip işlemlerin yapılamayacağını düzenleyen kurallar mahkemelere yöneltilebilecek gereksiz talepler yoluyla yargının iş yükü altında bırakılmasını önlemektedir. Bu itibarla kuralların kamu yararı dışında bir amaca yönelik olmadıkları açıktır. Bununla birlikte kuralların kamu yararına yönelik olması yanında ölçülü olması da gerekir.

7. Kamulaştırmasız el atma iddiasıyla açılan tazminat davalarının tamamında davacının iddialarının doğru olduğunun düşünülmesi, başka bir anlatımla davanın başında davacının harç ödemesi gereken evrede ortada bir kamulaştırmasız el atma bulunduğu peşinen kabul edilebilmesi mümkün değildir. Bu itibarla anılan davalar yönünden de yargı mercilerine yöneltilebilecek gereksiz taleplerin engellenmesini sağlayacak nitelikte kurallar öngörmek kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır. Davalısı harçtan muaf olan kamulaştırmasız el atma iddiasıyla açılan tazminat davalarında da nispi karar ve ilam harcının dörtte birinin peşin, geri kalanının kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenmesi ve anılan harcın ödenmemesi hâlinde müteakip işlemlerin yapılmaması yargı mercilerine gereksiz talepler yöneltilmesini belirli oranda engelleyebilecek niteliktedir. Bu nedenle kurullarla mülkiyet hakkına getirilen sınırlamanın amacı gerçekleştirilmeye elverişli olmadığı söylenemez.

8. Diğer yandan vergi politikasının belirlenmesi ve uygulanması bakımından kamu makamlarının geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır (*Ömer Tuncer*, B. No: 2016/72712, 8/9/2020, § 46). Dolayısıyla belirli davalarda nispi karar ve ilam harcının alınmasını öngörmek kanun koyucunun takdirindedir. Nispi olarak belirlenen bu harcın belirli bir kısmının peşin ödenmesinin, ödenmemesi halinde ise müteakip işlemlerin yapılmamasının mahkemelere gereksiz taleplerin yöneltilmemesi bakımından gerekli olmadığı da söylenemez. Davalısı harçtan muaf olan kamulaştırmasız el atma iddiasıyla açılan tazminat davalarında davacının bu harcı ödemekle yükümlü olmaması durumunda anılan davalar bağlamında mahkemelere yöneltilebilecek gereksiz taleplerin önüne geçilemeyeceği açıktır. Bu itibarla kurallar gereklilik alt ilkesiyle çelişmemektedir.

9. Kanun'da yer alan (1) sayılı tarifede konusu belli bir değerle ilgili olan davalarda alınacak nispi karar ve ilam harcının oranı binde 68,31 olarak belirlenmiştir. Kural uyarınca anılan tarife göre hesaplanan nispi karar ve ilam harcının yalnızca dörtte birinin peşin, kalan kısmının ise kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenmesi öngörülmektedir. Nispi karar ve ilam harcının yalnızca dörtte birinin peşin ödenmesini, davanın reddine karar verilmesi hâlinde ise davacıdan maktu karar ve ilam harcının alınmasını öngören kanun koyucunun takdir yetkisini kişiler üzerinde yargı harçlarının yaratabileceği olumsuz etkiyi azaltacak yönde kullandığı açıktır. Ayrıca davalısı harçtan muaf olan kamulaştırmasız el atma davalarında davacı nispi karar ve ilam harcı ödese de bu harcı bir süre sonra geri alabilmektedir. Davacının sunulan adalet hizmeti yoluyla elde ettiği menfaat gözetildiğinde karar ve ilam harcı olarak ödediği tutardan belirli bir süreliğine mahrum kalmasının davacıya katlanamayacağı bir külfet yüklediği söylenemez.

10. Ayrıca 6100 sayılı Kanun'un 334. maddesinin (1) numaralı fıkrasında kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimselerin, iddia ve savunmalarında, geçici hukuki korunma taleplerinde ve icra takibinde, taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması kaydıyla adli yardımdan yararlanabilecekleri, 335. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine ise adli yardım kararının yapılacak tüm yargılama ve takip giderlerinden geçici olarak muafiyet sağladığı hükme bağlanmıştır. Bu itibarla ekonomik gücü zayıf kişiler yönünden kuralların Anayasa'ya aykırı bir sonuç ortaya çıkarmaması için gerekli tedbirin alındığı da açıktır. Bu itibarla kurallar orantılılık alt ilkesiyle de çelişmemektedir.

11. Sayın çoğunluk Anayasa'nın 46. maddesindeki düzenlemeden yola çıkarak idarenin Anayasa'ya açıkça aykırı şekilde taşınmazına fiilen el attığı kişiden nispi karar ve ilam harcı alınmadan kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan davaların görülememesinin Anayasa'nın sözüne aykırı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öncelikle belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kararlarında kamulaştırmasız el atma davalarında davacıya yargılama gideri yüklenmesinin ihlale yol açtığını kabul etmesinin bakılan itiraz başvurusunu etkileyen bir yönü bulunmamaktadır. Zira nispi karar ve ilam harcı hüküm altına alınan tutar üzerinden hesaplanmakta olup kamulaştırmasız el atma davasının kısmen reddine karar verilmesi durumunda davacıya yüklenecek yargılama giderleri arasında karar ve ilam harcı bulunmayacaktır.

12. Diğer yandan davacının nispi karar ve ilam harcı olarak ödediği tutarın dava sonuçlanana kadar anayasal bağlamda önemsiz görülemeyecek bir değer kaybına uğrayabileceğinin peşin olarak kabul edilmesi de mümkün değildir. Kaldı ki davacının ödediği nispi karar ve ilam harcının diğer davalarda da değer kaybına uğrayabilmesi ihtimal dahilindedir. Kuralların söz konusu değer kaybının anayasal açıdan önemli görülebilecek bir miktarı oluşturması halinde idarenin Anayasa'ya açıkça aykırı eylemi nedeniyle bu duruma sebebiyet verdiği belirtilerek dava açılmasını engellediği de ileri sürülemez. Dolayısıyla kuralların Anayasa'nın sözüne aykırı olduğuna ilişkin yoruma katılmak olanaksızdır.

13. İdarenin Anayasa'ya aykırı diğer eylemleri ile kamulaştırmamız el atma arasında anayasal bağlamda anlamlı bir fark bulunduğunu ortaya koymak oldukça güçtür. İdarenin hukukun dışına çıkarak kişileri dava açmak ve bu bağlamda harç ödemek zorunda bıraktığı tek durum kamulaştırmamız el atma olmadığından davalısı harçtan muaf olan kamulaştırmamız el atma nedeniyle açılan tazminat davalarında davacıya harç muafiyeti tanınması idarenin hukukun tümüyle dışına çıkması nedeniyle açılan benzer davalar gözetildiğinde sınırları belirsiz bir harç muafiyetine kapı aralayabilecektir. Bu durumda ise mahkemelere yöneltilebilecek gereksiz taleplerin önüne geçilemeyeceği açıktır.

Açıklanan nedenlerle kuralların Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine karar verilmesi gerektiğini düşündüğümüzden çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
İrfan FİDAN

KARŞI OY GEREKÇESİ

492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 28. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinin birinci cümlesi ve 32. maddesinin birinci cümlesinin "davalısı harçtan muaf olan davalar" yönünden Anayasa'ya aykırılığı, **"kamulaştırmamız el atma nedeniyle açılan tazminat davaları" yönünden incelenmiştir. İptal sonucuna katılmakla birlikte kararda yapılan sınırlandırmaya dair çoğunluğun görüşüne iştirak edilmemiştir.**

Konusu para ile ölçülebilen davalarda itiraza konu kuralların ilkinde olduğu gibi karar ve ilam harçlarının dörtte biri peşin olarak alınmaktadır.

Davanın kazanılması halinde peşin olarak davacı taraftan alınan bu harç yargılama giderleri ile birlikte davalı taraftan karar tarihinden itibaren işleyecek yasal faiz ile birlikte tahsil edilebilmektedir. Davanın kaybedilmesi durumunda ise peşin olarak alınan bu nispi harç davacı tarafa iade edilmektedir.

Davalı tarafın harçtan muaf olduğu davalarda ise davanın kazanılması veya kaybedilmesi hallerinde peşin olarak davacı taraftan alınan harcın davacıya iadesine karar verilmekte ve ancak karar kesinleştiğinde davacı tarafa ödenmektedir.

İdarece taşınmazına kamulaştırmamız el atılarak mağdur edilen kişiler peşin harç ödeme yükümlülüğü ile ikinci kez mağduriyet içerisine girmektedirler.

İtiraz başvurusunda olduğu üzere söz konusu iptalin sadece "kamulaştırmamız el atma davaları" yönünden değil, **"davalısı harçtan muaf olan"** tüm diğer davalar yönünden yapılması gerekirdi.

Bu tür davalarda sonuç ister davacının lehine ister aleyhine sonuçlansın nihai olarak ödenecek harç maktu harçtır. Her halükârda peşin olarak alınan harç davacıya iade edilmektedir. O

Esas Sayısı : 2022/61

Karar Sayısı : 2022/101

halde en kötü senaryoda dahil davanın sonunda maktu bir harç ödemek durumunda kalacak olan kişiden nispi bir harç istenmesi gerekli ve orantılı değildir.

Her halükârda iade edileceği kesin olan harcın davacıdan alınmasının hiçbir yararı yoktur.

Tüm bu sebeplerle “kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davaları” yönünden itiraz konusu kuralların iptaline ilişkin karara katılmakla birlikte sınırlamanın başvuran mahkemenin talebi doğrultusunda “**davalısı harçtan muaf olan**” tüm davalar yönünden yapılması gerektiği kanaati ile sınırlandırmaya dair çoğunluğun görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye

Kenan YAŞAR